Akademický rok: 2024/2025

Diplomová práce – posudek oponenta

Jméno a příjmení studenta: **Štěpán Kus**

Název práce: **Streetscape Stories**

Slovní hodnocení:

Student Štěpán Kus se ve diplomové práci zaměřil na téma současné, radikální proměny veřejného prostoru ulic měst. Po své rešerši přišel s vlastním výtvarným příspěvkem či přímo pokusem z aktuální krize veřejného prostranství vyjít současným postpostmoderním tedy vážně/nevážně míněnými řešením za použití tradičních výtvarných nástrojů.

Ve své fejetonově laděné textové části práce popisuje svou metodu, která se neopírá o archivní a uměleckohistorický výzkum ale o nevědeckou metodu tzv. „chodce – pozorovatele". Tímto svým spekulativním ale časově a citově nákladným pozorovacím nástrojem odhaluje, zkoumá a kategorizuje typické dobové fenomény. Na tváři našich měst vyjevují nemoci celého organismu ve stavu úpadkové fáze globálního kapitalismu vyrážkou gentrifikace, overturismus a korupce. Z množství vzniklých problémů, které negativně ovlivňují podobu Prahy si vybral rakovinné bujení vizuálního smogu, selhání památkové péče a s tím spojený úpadek řemeslné a vizuální kultury. Kus jako velmi zkušený, trpělivý pozorovatel a sběrač opakujících momentů a převládajících fenoménů se osvědčil a dokázal vyhmátnou typické sociální a estetické situace doby, kterou se snaží zkomprimovat do slohu současnosti a komparuje je se dvěma ucelenými oficiálními styly moderny té předválečné: masarykovského civilismu a poválečné: stalinské sorely. Ačkoli je text mimořádně zajímavý svou formou a náladou, kterou vyvolává, přece jen mu chybí odkaz na hlubší vědecké zhodnocení probíhajících změn a podrobnější uměleckohistorický ponor.

Poznatky načerpané z techniky „průzkum bojem" v ulicích umě vložil do svých objevných objektů, které nejsou jen komentářem a pokouší se i o řešení. Skvělý je reliéf věnovaný poslíčkovi s typickou krychlovou termotaškou na rozvážení teplých jídel. Ten čerpá z tradice zobrazovat „kult práce" na fasádách veřejných budov z dob Československa, ovšem formálně vychází z dnešní popkultury, street artu a muralu. Dílo poukazuje neexistenci současné prezentace těžce pracující třídy, lidí bez nároku na zaměstnaneckou ochranu, lidí pracujících bez dlouhodobých smluv pro korporace zpravující digitální platformy, na kterých musí tito lidé bez možnosti volby nádeničit jako na lenním panství. Dílo, evokující na první dojem sochařskou obsesi znázorňovat kosmonauty na fasádách v 60. až 80. let, je v tomto případě dedikováno těm nejzranitelnějším na současném pracovním trhu. Reliéf je pocta pracujícím bez kterých by se ale, jak se ukázalo v době zdravotní krize, fungování města neobešlo – pracujícím, kteří zásobují obyvatele měst potravinami, léky a dalším nutným materiálem, když sami nemohou.

Podobně i sgrafito znázorňující tušenou strukturu všudypřítomných automatizovaných výdejních boxů, odhaluje poměrně nový, pro dobu symptomatický fenomén. Tyto automaty stejně jako již dříve venkovní reklama se staly symbolem veřejného prostoru. Nadužívané umístění výdejních automatů v městské zástavbě, často bez jakékoli konzultace s kanceláří hlavního architekta města a zcela bez urbanistické koncepce ničí uměleckohistorické, estetické i funkční kvality místa, stejně jako vizuální a komerční smog. Jejich všudypřítomnost nás každodenně ubezpečuje o vývojové fázi, v které se nacházíme. Uživatelská výhoda – možnosti si nechat dovést potřebné zboží i na periférii státu i města, je vykoupeno stále zvětšující se mocí nadnárodních korporací, které tuto distribuci ovládají, často proti zájmu lokálních výrobců, místních lidí i přírody.

Výdejní automaty jsou symbolem nastupující proměny pohybu zboží v rámci „digitálního feudalismu“, který se vyžádá změny struktury našich měst tak, aby to vyhovovalo zájmům technologických společností. Jejich nástrojem je problematická Gig Economy tedy zakázková ekonomika, které uvrhá služební, zásobitelské profese do stále větší nejistoty a závislosti na těchto korporacích. Zároveň nahrazení tradičních prodejen a prodejců také ve výsledku omezuje ve volbě samotné spotřebitele, ničí pracovní pozice a mezilidské vztahy, což zase souvisí s fenoménem „robotizace práce“ a „průmyslové revoluce 4.0“. Fenomén je součástí širšího procesu a předznamenává transformaci úpadkové fáze globálního kapitalismu na ještě mnohem horší systém tzv. „Feudalismus s drony“, pro který je charakteristické podkopávání moderních institucí (jako je sama demokracie) výkonnými řediteli největších technologických korporací (tzv. BigTech) a jejich postupné nahrazení moci státu. Hyperkonzervativní návrat do středověké vazalské pozice občanů paradoxně probíhá za pomocí ovládnutí novodobých digitálních platforem, následné algoritmizace a manipulace individuálních i celospolečenských rozhodnutí. Tento cíl velkého kapitálu začal být ještě zřetelnější v souvislosti s prezidentstvím Donalda Trumpa v USA, který tyto zájmy otevřeně representuje, zastupuje a prosazuje.

Dílo tak na základě studie proměn funkcí a struktury našich měst zviditelňuje širší souvislosti, a to že dnes stojíme s obavou před výzvami podobného typu jako před nástupem fašismu a druhou světovou válkou v minulém století. I my žijeme v době vynuceného přerodu způsobu hospodaření, tehdy vlivem elektrifikace a zavedení pásové výroby (Ford, IG Farben, Ikea…), dnes vlivem digitalizace, automatizace a robotizace (Amazon, Alza, Volt, Bolt …). Nové komunikační technologie, stejně jako rádio ve 20. a 30. letech minulého století, rychle mění a zřejmě budou v následujících desetiletích ještě masivněji měnit v podstatě veškeré lidské akce a interakce. V širším kontextu se tak proměny našich měst ve prospěch velkých korporací a (ne)přítomnost proletariátu v kulturním obrazu se vztahuje k příjmové a majetkové astronomické nerovnosti či nesouměřitelnosti. Ta dnes dosahuje úrovně před francouzskou revolucí a symptomatické je, že postupující prekarizace práce začíná nápadně připomínat přechodně překonané nádenictví. To, a ještě mnoho další subtilních odkazů z pop kultury a pouličního umění včetně potměšilou třídní dehonestaci, obsahuje část autorovy výstavy, kterou svou promyšlenou protoarchitekturou ve učebně školy vytvořil.

Velmi objevná, inteligentní a zároveň citlivou práci, která, i když se vyjadřuje k historickému vývoji a tzv. starými zbraněmi, mluví současným jazykem. Proto, i přes drobné mezery v teoretické části práce, navrhuji ohodnotit známkou Výborně.

Závěrečné hodnocení: Práci doporučuji k obhajobě.

Návrh klasifikace: Výborně (1)

Posudek vypracoval(a): MgA. Pavel Karous Ph.D.

Datum: 6. 6. 2025 (Podpis oponenta)

